

Valet 2022 till historien

Väl medvetna om de utmaningar som står i vägen för att kunna besvara bokens huvudfrågeställning ska vi ändå göra ett försök: Vad är valforskningens hittills bästa svar på frågan varför valet 2022 slutade som det gjorde? Varför blev det ett regeringsskifte? Hur kunde den sittande regeringen Andersson förlora valet givet de gynnsamma förutsättningarna? Och vilka faktorer kom till slut att vrida initiativet över till Kristerssons tilltänkta regeringsunderlag?

Händelseutvecklingen under upptakten till valet 2022 gav på många sätt den sittande regeringen Andersson ett utomordentligt gott utgångsläge att försvara regeringsmakten och säkra en majoritet för mitten-vänsterpartierna. Många potentiellt belastande faktorer för en sittande regering hade redan tagits ur ekvationen när valet närmade sig. Statsminister Stefan Löfven, som varit mest associerad med parlamentarisk turbulens och nedstängningar under den globala pandemin, annonserade sin avgång redan ett år före valet. Hans avgång desarmerade på sätt och vis en möjlig kritik av regeringens agerande under pandemin. Coronakommissionens slutrapport – som möjligen hade kunnat bli en tändande gnista för en återstartad debatt om pandemihanteringen – hamnade i skuggan av Rysslands invasion av Ukraina. En möjlig partipolitisering av Nato-frågan parerades genom att Socialdemokraterna förändrade sin grundhållning. I egenskap av regeringsparti fick de sedan driva processen och lämna in Sveriges ansökan till Nato. Eftersom enigheten mellan regering och opposition var så stor förvandlades Natofrågan till en ickefråga. När valrörelsen tog sin början hade väljarna en mycket positiv uppfattning om regeringens hantering av såväl pandemin som kriget i Ukraina.

Att den forna koalitionspartnern Miljöpartiet (2014–2021) inte längre tyngde ned prestationsbetyget hos väljarna får också betraktas som en tillgång för den socialdemokratiska regeringen. I historiens ljus hade Magdalena Anderssons enpartiregering visserligen inte något starkt betyg. Men betyget var ändå svagt på plussidan och, mer viktigt, det var klart starkare än väljarnas samlade omdöme om partierna i mitten-högeroppositionen. Bland väljarna var förtroendet för Magdalena Andersson dessutom avsevärt högre än för utmanaren Ulf Kristersson. För alla ledaregenskaper vi omfrågat bedömdes den sittande statsministern mer positivt än utmanaren. Socialdemokraterna hade lyckats bibehålla det starka opinionsstöd och förtroende som byggts upp under pandemiårens *rally around the flag*. Socialdemokraterna kunde också gå in i valrörelsen med ett tydligt sakfrågeägarskap i väljarnas högst prioriterade fråga: sjukvården.

Väljarna gav alltså ett gott betyg åt den sittande regeringens prestationer, hade ett starkt förtroende för den sittande statsministern och uppfattade att Socialdemokraterna hade den bästa politiken i den fråga som väljarna uppfattade som viktigast. Ändå förlorade Socialdemokraterna regeringsmakten. Varför?

Så som opinionsläget såg ut inför valet och med Centerpartiets tydliga markering att aldrig kunna ingå i samma regeringsunderlag som Sverigedemokraterna

fanns det endast ett enda rimligt sätt för oppositionen till höger att undvika ett fortsatt socialdemokratiskt inflytande i svensk politik: att de fyra partierna Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna tillsammans fick fler än 174 mandat. För varje annat teoretisk tänkbart utfall skulle det ha behövts socialdemokratiska mandat för att få ihop en riksdagsmajoritet efter valet. Lite tillspetsat kan man säga att för Kristerssons sida av politiken fanns endast ett enda sätt att vinna. I det tilltänkta regeringsunderlaget: ett litet parti som kanske inte skulle klara sig över fyra procent för egen maskin (Liberalerna) och ett av riksdagens allra mest ogillade partier (Sverigedemokraterna), något som riskerade att försvåra nödvändiga väljarvinster. Med Magdalena Anderssons stora övertag i förtroende, väljarnas relativa nöjdhet med regeringens prestationer och Socialdemokraternas starka opinionsciffror var utsikterna inte de bästa.

På aggregerad nivå blev 2022 års valrörelse en av de minst händelserika i historien. Under ytan tycks avslutningen ändå ha varit avgörande. Fler väljare än någon gång tidigare, 19 procent, bytte parti under valrörelsen. Resultaten från flertalet av våra analyser är konsistenta med berättelsen att det blev en sen seger för mittenhögerpartierna. Det var på upploppet, under den sista veckan av valrörelsen, som *team Kristersson* gick ikapp och förbi *team Andersson* i ett av de jämnaste valen i historien. Kampanjpanelstudierna visar att Tidöpartierna vann en relativt tydlig seger bland de omkring tio procent av väljarna som strax före valet saknade en tydlig röstningsintention. Men grunden för dessa sena väljarströmmar lades långt tidigare genom en positionering och opinionsbildning i frågor som rör brottsbekämpning, migration och energifrågor.

Valrörelseagendan blev en av historiens spretigaste. Ingen enskild sakfråga eller politikområde dominerade. Men i dragkampen om vilka frågor som skulle komma att bli mest framträdande på valrörelseagendan förlorade mitten-vänsterpartiernas hemmaplansfrågor – sjukvård, äldreomsorg, klimat, miljö, jämställdhet – terräng. Istället fick frågor om migration, brottsbekämpning och energi en mer framskjuten plats i fler väljares slutgiltiga överväganden – och i samtliga dessa frågor uppfattades Tidöpartierna ha ett sakfrågeägarskap, det vill säga att ett flertal väljare tyckte att partierna till höger hade den bästa politiken.

Genom att samfällt attackera regeringen på just de punkter där väljarna uppfattade att den var svagast – såsom ökad våldsbrottslighet, invandring, höga priser på drivmedel och el – och genom att visa enighet om kärnkraftsutbyggnad, minskad reduktionsplikt, stramare migrationspolitik och hårdare tag mot brottsligheten kunde *team Kristersson* avsluta valrörelsen på sin egen hemmaplan. Mittenhögerpartierna vann dragkampen om agendan. Därför vann de fler väljare än vad mitten-vänsterpartierna gjorde i avslutningen av valrörelsen 2022. Dessa ytterst små nettovinster räckte för att försegla affären.

I statsvetarnas standardförklaringar till varför regeringar överlever eller dör har ekonomin alltid en central plats. Väljarna närmade sig valet 2022 med en ytterst dystert bild av utvecklingen i den svenska ekonomin – lika tungsint som i 1980-talets inledning och under 1990-talskrisens djupaste svacka. Ändå blev det inte någon partipolitisk konflikt om tillståndet i den svenska ekonomin under valrörelsen. Makroekonomiska diskussioner om svensk tillväxt, sysselsättning, räntor och inflation lyste med sin frånvaro. Alla våra klassiska modeller för ekonomisk röstning visar att ekonomin inte hade särskilt stor betydelse för väljarbeteende 2022.

Det är svårt att bedöma om valet hade kunnat slutat annorlunda om utsikterna för svensk ekonomi hade diskuterats ännu mer än vad det gjorde och på samma sätt som det brukat göra i svenska valrörelser. Ekonomin var inte någon tydlig tillgång för den sittande S-regeringen, men relativt andra frågeområden som brottsbekämpning och migration inte heller någon tydligt belastande fråga. Efter-som frågor om Sveriges ekonomi ofta är de större regeringsbärande partiernas hemmaplan bedömer vi att det sannolikt hade varit gynnsamt för Socialdemokraterna om frågor om svensk ekonomi hamnat längre upp på väljarnas dagordning, kanske inte minst på grund av Magdalena Anderssons bakgrund som finansminister. Ekonomi var relativt sett mycket mer av hemmaplan för Socialdemokraterna än vad migration och brottsbekämpning var.

Ekonomidiskussionerna under valrörelsen kom att fokusera på privatekonomi och energipriser snarare än inflation, tillväxt och räntor. Våra fördjupade analyser av plånboksöstning, som fokuserar på betydelsen av hushållens sårbarhet för energipriser, visar dock små effekter på partival och partityten. Visserligen ligger de flesta resultat i linje med idén att utsatthet för höga el- och drivmedelspriser ledde till väljarvinster för mitten-högerpartierna, men få når över gängse signifikansgränser. Vi bedömer att sådana plånboksfrågor kan ha bidragit på marginalen till regeringsskiftet men vi ser inte att det kan vara någon tung huvudförklaring. Det finns ingen stark evidens för utbredd plånboksöstning i valet 2022.

Istället är det som vanligt sakfrågor och ideologiska orienteringar som ger de tydligaste utslagen i våra förklaringsmodeller för partival och partityten. Potentiell påverkan av plånbok, partiledare och partitest förbleknar i jämförelse med kraften i väljares och partiets positionerande i politiska sakfrågor. Vad som driver politisk förändring vid valurnorna är väljares sympatier och antipatier för partierna och deras politik, ideologiska orienteringar och sakfrågeåsikter, utblick över det politiska landskapet och strategiska bedömningar av partiets överlevnadschanser och samarbetsmöjligheter. Många av dessa attityder och värderingar är utomordentligt stabila på individnivå, såväl mellan valen som under valrörelserna. De väljarrörelser vi ser triggas av initiativ, utspel och signaler från de politiska partierna. Det är partiernas manövrerande – främst längs vänster-högerdimensionen men även den kulturella värderingsdimensionen – som leder till en utväxling av väljare partierna emellan.

Mer spekulativt – eftersom vi inte tillfrågat väljarna direkt om saken – går det att diskutera om Kristerssons regeringsalternativ uppfattades som mer samspelt och sammanhållet än Anderssons i slutskedet av valrörelsen. Förutom att vinna kampen om dagordningen lyckades Tidöpartierna begrava stridsyxorna i frågor där mitten-högerpartierna tycker olika och istället lyfta fram frågor där de var mer överens om färdriktningen och där det samtidigt fanns en tydlig kritik mot mitten-vänsterpartierna. Frågan om att tillåta en utbyggnad av svensk kärnkraft var en sådan fråga. Med kärnkraften kunde mitten-högerpartierna på en och samma gång visa enighet, kritisera tidigare beslut och överenskommelser på energiområdet och skapa söndring bland framför allt socialdemokratiska väljare. Höga elpriser – både under den gångna vintern men även under augusti strax före valet – gjorde sitt till för att aktualisera frågan om kärnkraft som en långsiktig lösning för elektrifieringen. När mitten-vänsterpartierna ville tala klimat och miljö lyckades mitten-högerpartierna istället prata energiförsörjning.

Så som medievalrörelsen kom att utspela sig hade mitten-högerpartierna en bättre möjlighet att framstå som samspelade i de mest diskuterade sakfrågorna. Motsvarande samordning och koordinering är svårare att se när det gäller mitten-vänsterpartiernas politiska kommunikation. Det tycks inte ha funnits något uttalat behov av en gemensam strategi för att lyfta vänsterns hemmaplansfrågor – som t ex fördelningspolitik, välfärdsfinansiering, sysselsättning, klimat och sjukvård. Frågan är om de positiva regeringsbetygen, försprånget i förtroende, de starka opinionssiffrorna och den lilla men regelmässiga ledningen i opinionsmätningarna kan ha bidragit till en bedräglig känsla av trygghet. Med undantag av elkompensationsutspelet den 20 augusti om 60 miljarder till hushåll och företag kom det få minnesvärda socialdemokratiska initiativ. Och när det gäller bränslepriserna kom inte något motförslag till förslaget om att sänka reduktionsplikten.

Ett val som sätter spår i framtiden

Varje nytt valresultat och varje ny regeringsbildning tjänar som fundamentala utgångspunkter för framtida val. Väljarnas beslut lägger grunden för partiernas mandat, riksdagens sammansättning och majoritetsförhållanden samt, inte minst, den faktiskt förda regeringspolitiken. Mandatfördelningen avgör vad som är möjligt och vad som inte är möjligt i det parlamentariska arbetet för fyra år framåt. Vid nästa val är det åter dags för väljarna att utvärdera utställda löften, den sittande regeringens prestationer och de politiska resultat som uppnåtts. Därefter kan de på nytt utöva sin unika möjlighet att välja om sina ledare eller välja nya.

Vilka lärdomar om svenskt väljarbeteende tar vi med oss från vår analys av valet 2022? På vilket sätt har valet och valrörelsen 2022 förändrat väljarnas bild av det politiska landskapet? Hur ser förutsättningarna ut när det gäller relationerna mellan väljarna och partierna inför kommande svenska val?

Väljarnas uppfattningar av partiernas ideologiska positioner längs den klassiska vänster-höger-skalan är en av valforskningsprogrammets mest centrala tidsserier (se figur 44.1). Partiernas positionerande och manövrerande längs denna ständigt ifrågasatta dimension är dock alltså den viktigaste pusselbiten för att förstå svensk politisk förändring. Väljarnas bild av konfliktstrukturen i partisystemet lägger grunden för att förklara partikonkurrens och väljarbeteende i nästa riksdagsval.

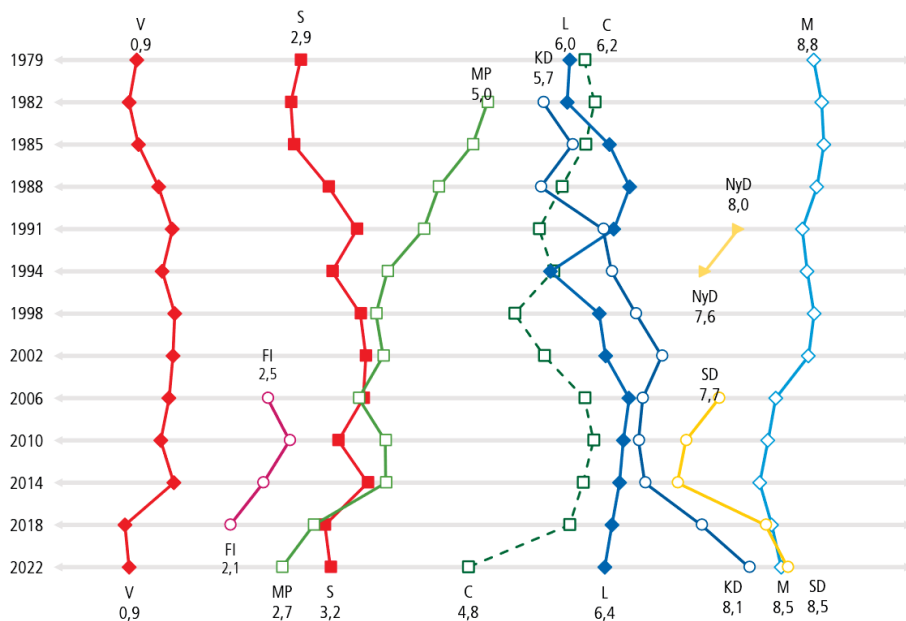
När vi lägger 2022 års val till raden av våra historiska mätningar är det tydligt att den svenska väljarkåren nu blickar ut över ett annat politiskt landskap än tidigare. Perioden 2014–2022 har nämligen bjudit på de största förändringarna av väljarnas perceptioner av partipositioner hittills. Sverigedemokraternas resa högerut i partisystemet har inneburit att partiet numera uppfattas stå längst till höger längs huvuddimensionen i svensk politik. Även Kristdemokraternas genomsnittliga position längs den elvagrådiga skalan är klart längre till höger 2022 än 2014.

Medan de tre yttersta högerpartierna (KD-M-SD) uppfattas stå mycket nära varandra ideologiskt har både Liberalerna och Centerpartiet i senare val uppfattats röra sig närmare mitten av vänster-högerdimensionen. De forna Allianspartiernas närmande till varandra under åren 2006–2014 är numera ett minne blott. Centerpartiets förflyttning mellan 2018 och 2022 är en av de största hittills – så stor att

Centrens genomsnittliga position till och med uppfattades ligga strax till vänster om skalans mittpunkt (4,8) efter 2022 års val. Om partiets vänster-högerpositioner råder alltså stor enighet (Valforskningsprogrammet, 2021b). Bedömningarna av partiernas inbördes vänster-högerpositioner är värda att ta på allvar eftersom de är så viktiga för hur väljarna orienterar sig i politiken (jfr Oscarsson, 1998).

En central byggsten i Anthony Downs klassiska demokratiteori (1957) är hur väljarna bedömer den förda regeringspolitiken i relation till egna preferenser, och det gäller såväl bakåtblickande som framåtblickande bedömningar. Särskilt i flerpartisystem som det svenska, där väljarna inte direktväljer regering och där det ofta behövs många partier för att skapa majoriteter, bör väljarnas positionsbedömningar av den framförhandlade regeringspolitiken vara viktiga utgångspunkter för deras förväntningar och framtida utvärderingar av regeringsprestationer.

Figur 44.1 Väljarnas uppfattningar om partiernas vänster-högerpositioner 1979–2022 (medeltal).

Källa: Valundersökningarna 1979–2022.

Kommentar: Resultaten visar genomsnittliga positioner av partierna längs en skala från 0 "långt till vänster" till 10 "långt till höger" med mittenkategorin 5 "varken till vänster eller till höger". Andelen som inte ville positionera ut partierna 2022 varierar med mellan 7–9 procent. Denna andel har dock varit klart lägre vid tidigare val (jfr Oscarsson, 1998). För den som är mer intresserad av väljarnas vänster-högerperceptioner rekommenderas faktabladet 2021:3 från Valforskningsprogrammet.

En normativ målsättning med parlamentariska system är att *den faktiskt förda regeringspolitiken* – så som den kommer till uttryck i beslut och ageranden – vid varje tidpunkt ska ha stöd från en majoritet av ledamöterna i parlamentet och, indirekt, en majoritet av det folk som valde dem (Strøm, Müller & Bergman, 2003). Stora avstånd mellan väljarkårens önskemål om regeringspolitik och den

faktiskt förda politiken kan skapa spänningar och motreaktioner av betydelse för politisk stabilitet och för regeringars möjligheter att sitta kvar vid makten.

Men var uppfattar då de svenska väljarna att tyngdpunkten i den förda regeringspolitiken ligger? Och hur stora skillnader har det historiskt varit mellan folkets önskade och den faktiskt förda regeringspolitiken? Frågeställningarna får rama in bokens sista empiriska analys.

Var väljarna uppfattar den ideologiska tyngdpunkten för den förda regeringspolitiken har vi tyvärr inte frågat om trots att det teoretiskt bör vara en av de viktigaste pusselbitarna i väljarnas bakåtblickande utvärdering av regeringars prestationer. Men *indirekt* kan vi använda uppgifter om vänster-högerpositioner för partier som *formellt* ingår i regeringen. I brist på bättre operationaliseringar har vi utvecklat ett mått på regeringars vh-position som bygger på samma indata om vh-perceptioner av partiernas positioner men som viktas efter de inbördes styrkeförhållandena mellan de partier som formellt ingår i respektive regering.

I figur 44.2 visas väljarkårens och svenska regeringspartiers genomsnittliga vänster-högerpositioner under åren 1979–2022. Till att börja med understryker figuren vad som redan är väl kartlagt vad beträffar väljarkårens långsamma förskjutning högerut under det senaste halvsekle. Mellan 1979 och 2022 har väljarkårens genomsnittliga vänster-högerplacering successivt förskjutits tre-fyra tiondelar åt höger, om än med ett iögonfallande tvärt vänsterkast mellan 1991 och 1994 års val (se Ahlbom & Karlsson, 2023). Vid de fem senaste valen har den svenska väljarkåren haft den ideologiska tyngdpunkten till höger om mitten (5) på skalan. Huvudorsaken till denna obalans i parlamentarismen – att vi inte haft högerregeringar under den här perioden – har av allt att döma med nya framväxande kulturella konfliktlinjer och Sverigedemokraterna att göra. Tyngdpunkten på svenska regeringar har varit mitten-vänster snarare än mitten-höger eftersom högerpartierna varit oeniga om hur SD ska hanteras och åsiktsmässigt splittrade i frågor som rör den kulturella värderingsdimensionen. Det har funnits många sätt att vara höger, om man får använda ett uttryck från Noam Chomsky (2020).

Men fokus i analysen ligger här inte i första hand på väljarkåren utan på hur väljarna upplever tyngdpunkten i den förda regeringspolitiken. Resultaten från perioden 1979–2022 visar att svenska regeringar generellt har varit positionerade långt från en tänkt genomsnittsväljare. Den regering som stått närmast medel-svensson är Persson 2002–2006 (1,4 enheter) och den som stått längst ifrån är Kristerssons trepartiregering efter valet 2022 (2,8 enheter). De två regeringsskiften som enligt väljarna representerar de två senaste ideologiska vänster-högerkasterna under perioden är Fälldin II till Palme II 1979 (4,6 enheter) och från Andersson till Kristersson 2022 (5,0 enheter).

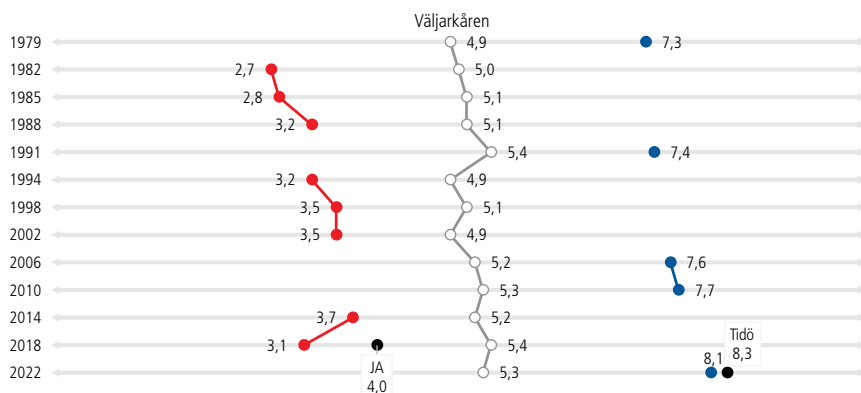
Kristerssons regering (genomsnitt 8,1) är den regering som i väljarnas ögon har uppfattats stå längst till höger av samtliga regeringar under den undersökta perioden. Väljarna placerar Kristerssons regering längre till höger än Fredrik Reinfeldts båda Alliansregeringar (7,6 respektive 7,7), längre till höger än Carl Bildts fyrtioåriga regering 1991 (7,4) och klart längre till höger än den borgerliga regeringen 1979 (medeltal 7,1).

Den förda regeringspolitiken är inte nödvändigtvis framförhandlat mellan partier som sätter sig i regering tillsammans. Partier utanför regeringen kan ha ett

stort inflytande över vilken regeringspolitik som blir verklighet. Många Socialdemokratiska enpartiregeringar har haft ett underförstått (Vänsterpartiet under 1970- och 1980-talen) eller mer formaliserat stöd (Centerpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet under 1990- och 2000-tal). Det har dock ofta varit högst oklart hur mycket inflytande olika stödpartier har haft över den faktiskt förda regeringspolitiken. Först i samband med introduktionen av skriftliga överenskommelser (Allians för Sverige 2006) eller koalitionsavtal (Januariavtalet, Tidöavtalet) har det blivit mer tydligt för väljarna vad resultatet av sådana partiförhandlingar kan innebära.

Om vi beräknar motsvarande viktade vänster-högergenomsnitt för de partier som ställt sig bakom *Januariavtalet* (Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna) respektive *Tidöavtalet* (Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna) kan vi konstatera att tyngdpunkten för regeringspolitiken under Januariavtalet (4,0) hade det historiskt kortaste avståndet till genomsnittsväljaren. Åtminstone om vi köper antagandet om att partiernas inflytande över avtalets innehåll är proportionellt mot partiernas storlek.

Figur 44.2 Vänster-högerpositioner för partierna i regeringen och i väljarkåren som helhet 1979–2022 samt för partier som står bakom Januariavtalet (2019–2021) respektive Tidöavtalet (2022) (viktade medeltal).

Källa: Valundersökningarna 1979–2022.

Kommentar: I beräkningarna av regeringarnas genomsnittliga positioner längs vänster-högernskalan ingår endast partier som formellt ingått i den tillträdande regeringen efter respektive val. Eventuella stödpartier eller partier som är del av ett regeringsunderlag har inte räknats med. Genomsnittet för väljarkåren som helhet och för de olika regeringarna är viktade efter såväl valresultaten som regeringspartiers inbördes storlek. Skalan som använts går från 0 "långt till vänster" till 10 "långt till höger" med mittenkategorin 5 "varken till vänster eller till höger". "Allians för Sverige"-dokumentets vh-placering sammanfaller med Allianspartiernas för 2006 och 2010. JA=Januariavtalet. Tidö=Tidöavtalet.

På motsvarande sätt representerar *Tidöavtalet* (genomsnitt 8,3) den förda regeringspolitik som ligger historiskt längst ifrån en tänkt genomsnittlig väljare. Med andra ord förs det efter valet 2022 en regeringspolitik i Sverige som aldrig uppfattats vara längre till höger och aldrig varit längre från medianväljaren. I skrivande stund (maj 2024) bedömer vi att Ulf Kristerssons regering med stöd i Tidöavtalet åtnjuter en trygg riksdagsmajoritet vilket borgar för stabilt regerande fram till

2026 års val. Framtiden får utvisa vad konsekvenserna av denna uppfattat höger-tunga Tidö-politik blir. Åtminstone två scenarier är möjliga: antingen anpassar väljarna sig efter den förda regeringspolitiken och följer den sittande regeringen längre högerut. Eller behöver regeringen anpassa sin politik under resans gång så att den inte uppfattas bedrivas så långt till höger att den skapar så kallade termostateffekter där väljarna protesterar genom att dra undan sitt stöd vid nästa val.

Tidö-partierna håller presskonferens efter 100 dagars regering den 26 januari 2023.

Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD), statsminister Ulf Kristersson (M), Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson (SD) och arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L) håller en presskonferens om regeringspartiernas och stödpartiet Sverigedemokraternas 100 första dagar och den nya offensiven mot gängrelaterad kriminalitet. Foto: Robin Lorentz-Allard/Aftonbladet/TT/Expressen

Väljarbeteende i riksdagsvalet 2026

Trots en dramatisk politisk och samhällelig utveckling, med nya partier och konfliktlinjer, med nya sakfrågor högt på dagordningen och med ett föränderligt medielandskap (och metodologiska utmaningar att genomföra frågeundersökningar med väljare) kännetecknas väljarnas beteende vid valurnorna av en påtaglig stabilitet under gångna decennier. När det gäller väljarbeteende i Sverige i samband med nästa riksdagsval 2026 finns det därför ingen större anledning att förvänta sig några stora överraskningar. Mot bakgrund av vad vi vet om den stora stabiliteten i politiskt beteende kan vi utgå ifrån att valdeltagandet kommer landa en bit över 80 procent, att rekordmånga kommer att förtidsrösta, att omkring hälften av väljarna kommer att rösta på samma parti som de gjort 2018 och 2022, att en tredjedel kommer att ha bytt parti sedan valet 2022. Huvuddelen av alla partibyten kommer att ha gjorts redan under mandatperioden innan valrörelsen tar sin början

och de kommer domineras av byten mellan grannpartier inom samma block. Någonstans mellan 5–10 procent av väljarna kommer att vara blockbytare. Ännu under den sista veckan av valrörelsen 2026 kommer omkring var tionde väljare att inte ha någon uttalad röstningsintention.

Väljarna kommer även 2026 att roa sig med valkompasser för att matcha sina åsikter med partier och kandidater. De kommer att flitigt följa medievalrörelsen via tv och sociala medier men inte interagera särskilt mycket i övrigt. De flesta kommer ha två partier som de överväger att rösta på. Och en tredjedel av väljarna kommer att avvakta med ett slutgiltigt beslut till sista veckan. Den här typen av väljarbeteenden tycks inte förändras särskilt dramatiskt från val till val.

Mandatperioden 2018–2022 skapade nya partikonstellationer i svensk politik. Den unika svenska blockpolitiken är därmed fortsatt cementerad till formen även om laguppställningarna är nya. Det är svårt att se några andra scenarier än att de så kallade Tidöpartierna (Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna) i samband med valet 2026 kommer vilja ta möjligheten att tillsammans försvara regeringsmakten. Lika naturligt ter det sig i skrivande stund att mitten-vänsterpartierna (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet) tillsammans kommer att stå som utmanare. Väljarnas stående önskemål om blocköverskridande alternativ kommer inte heller 2026 finnas på menyn. Regeringsfrågan kommer vara fortsatt central. Och små partier nära fyra procent kommer ge väljarna anledning att göra strategiska överväganden. Vanan att taktikrösta på partier som bedöms behövas för att formera önskade majoriteter efter valet är stadfast bland svenska väljare.

Kristerssons regering kommer 2026 att utvärderas på just de områden och för just de sakfrågor som säkrade riksdagsmajoriteten 2022. Våra analyser har tydligt visat att det är på områdena brottsbekämpning, migration och energi som Tidöpartierna har sitt väljarmandat. Väljarnas syn på uppnådda resultat och ansvarstillskrivning för dessa områden blir viktiga för totalbetyget på regeringens arbete. Som våra analyser av regeringsslitage visat behöver en regering bedömas vara mycket bättre än bara bra för att inte infria statsvetarnas teoretiska grundförväntan om regeringsslitage och regeringsskifte. Även om det svenska fallet historiskt inte alltid harmonierat med den ekonomiska röstningsteorin bör en återhämtning i den svenska ekonomin potentiellt kunna vara en tillgång för Kristerssons regering när väljarna ska avgöra dess framtid.

Det har blivit dags för oss att avsluta analyserna av 2022 års riksdagsval för den här gången. Boken om väljarna och valet 2022 är, möjligen tillsammans med studierna av 1976, 1979, 1985 och 1988 års val (Petersson, 1977; Holmberg, 1981; Holmberg & Gilljam, 1987; Holmberg & Asp, 1990), en av de mest omfattande analyserna hittills av väljarbeteende i ett enskilt svenskt riksdagsval. Vi tror att boken kommer att fungera som ett bra tidsdokument och viktig referens för de som vill fördjupa sig i hur den svenska valdemokratin fungerar på 2020-talet.

Grunden är lagd och vi stänger vår forskningsloggbook för den här gången. Det betyder dock inte att analyserna av vad som hände och varför på något sätt upphör. Sista ordet om betydelsen av partiledare, plånbok, medievalrörelse, taktik, regeringsbedömningar och sakfrågeägarskap vid valet 2022 har knappast blivit sagt. På snart sagt varje punkt ser vi själva möjligheter att gå vidare och genomföra

än mer förfinade analyser. Vi hoppas och tror att andra forskare kommer att fortsätta att utmana vår berättelse i framtiden. Tillkortakommanden i form av ofullständiga analyser eller hittills ovända stenar har vi förhoppningsvis möjlighet att åtgärda nästa gång. I september 2026 skriver väljarna nästa kapitel i den svenska valdemokratins historia. Tillsammans med många andra kommer också vi stå beredda att nyfiket undersöka, beskriva, förklara och förstå vad som händer.